

NL
BIJLAGE

Richtsnoeren

voor de bepaling van te verrichten financiële correcties voor uitgaven die in gedeeld beheer door de Unie zijn gefinancierd, in geval van niet-naleving van de regels inzake overheidsopdrachten

Inhoud

1.	Inleiding	3
1.1.	Doel en toepassingsgebied van de richtsnoeren.....	3
1.2.	Rechtsgrondslag en referentiedocumenten.....	5
1.2.1.	<i>Richtsnoeren voor financiële correcties.....</i>	5
1.2.2.	<i>De wetgeving van de Unie die van toepassing is op het plaatsen van opdrachten die niet (of slechts gedeeltelijk) onder de richtlijnen inzake overheidsopdrachten vallen).....</i>	6
1.3.	Criteria waarmee rekening moet worden gehouden bij de bepaling van het correctiepercentage.....	7
2.	Belangrijkste soorten onregelmatigheden en overeenkomstige schalen van financiële correcties	9
2.1.	Aankondiging van de opdracht en het bestek.....	9
2.2.	Evaluatie van inschrijvingen	16
2.3.	Uitvoering van de contracten	20

1. Inleiding

1.1. Doel en toepassingsgebied van de richtsnoeren

De richtsnoeren voor de financiële correcties moeten voornamelijk worden toegepast in het geval van onregelmatigheden die in strijd zijn met de regels voor overheidsopdrachten die van toepassing zijn op contracten die uit de begroting van de Unie worden gefinancierd en onder gedeeld beheer vallen. Deze regels inzake overheidsopdrachten zijn vastgelegd in de richtlijnen inzake overheidsopdrachten die zijn omschreven in punt 1.2 (hierna de "richtlijnen"), en in de desbetreffende nationale wetgeving.

De correctiepercentages die in sectie 2 zijn vastgesteld, zijn ook van toepassing op contracten die niet (of slechts gedeeltelijk) onder de richtlijnen¹ vallen. De in sectie 2 vastgestelde schalen tussen 5 % en 100 % zijn dezelfde als de schalen die zijn vastgesteld in het Besluit van de Commissie van 19 oktober 2011 tot goedkeuring van de richtsnoeren betreffende de principes, de criteria en de indicatieve schalen die de diensten van de Commissie toepassen bij de vaststelling van financiële correcties op grond van de artikelen 99 en 100 van Verordening (EG) nr. 1083/2006 van de Raad¹ (hierna "besluit inzake financiële correcties" genoemd). Voor de artikelen 97 en 98 van Verordening (EG) nr. 1198/2006 van 27 juli 2006 werd dezelfde reikwijdte van correctiepercentages op overeenkomstige wijze overgenomen in de "Guidelines on financial corrections principles, criteria and indicative scales to be applied in respect of financial corrections made by the Commission under Council Regulation (EC) No 1198/2006", die van toepassing zijn op het Europees Visserijfonds (hierna de "EVF-richtsnoeren" genoemd). Voor artikel 44 van Beschikking 2007/435/EG van de Commissie van 25 juni 2007, artikel 46 van Beschikking nr. 573/2007/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 mei 2007, artikel 48 van Beschikking nr. 574/2007/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 mei 2007 en artikel 46 van Beschikking nr. 575/2007/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 mei 2007 werd een vergelijkbare werkwijze toegepast met Besluit C(2011)9771 van 22 december 2011 tot goedkeuring van richtsnoeren voor de principes, de criteria en de indicatieve schalen die de Commissie moet toepassen bij het vaststellen van financiële correcties in het kader van de vier fondsen van het algemeen programma "Solidariteit en beheer van de migratiestromen" (hierna "het besluit inzake financiële correcties voor voor het Europees Integratiefonds (IF), het Europees Vluchtelingenfonds III (EVF III), het Europees Buitengrenzenfonds (EBF) en het Europese Terugkeerfonds (ETF)" genoemd).

Deze richtsnoeren vervangen en herzien de voorgaande richtsnoeren over hetzelfde onderwerp (zie overweging 5 van dit besluit). De herziene richtlijnen weerspiegelen de ervaringen die zijn opgedaan bij de toepassing van de voorgaande richtsnoeren en dienen duidelijkheid te geven over het correctiepercentage dat wordt toegepast in overeenstemming met het evenredigheidsbeginsel en rekening houdend met de relevante rechtspraak. De voornaamste verschillen ten opzichte van eerdere richtsnoeren zijn: 1) verduidelijking van de correctiepercentages die worden toegepast voor sommige gevallen, waarbij duidelijkere criteria worden ingevoerd; 2) opname van aanvullende onregelmatigheden die niet in eerdere richtsnoeren zijn omschreven, maar die overeenkomen met gevallen waarin tijdens audits door de Unie onregelmatigheden zijn geconstateerd en waarvoor financiële correcties zijn verricht; 3) harmonisatie van de

---

¹ C(2011) 7321 definitief.

correctiepercentages inzake de contracten die onder de richtlijnen en de beginselen van het Verdrag vallen. Bovendien werd het toepassingsgebied van de richtsnoeren verruimd, aangezien de nieuwe richtsnoeren ook van toepassing zijn op andere uitgaven dan die van de Structuurfondsen of het Cohesiefonds.

Deze richtsnoeren moeten worden toegepast bij de verrichting van financiële correcties voor onregelmatigheden die na de datum van goedkeuring van dit besluit worden geconstateerd. Met betrekking tot de bevindingen van de audit en de financiële correcties in het kader van de Structuurfondsen, het Cohesiefonds, het Europees Visserijfonds en de vier fondsen van het algemeen programma "Solidariteit en beheer van de migratiestromen", waarvoor de procedure op tegenspraak met de lidstaat is ingezet op de datum van goedkeuring van deze richtsnoeren, past de Commissie de reeds bestaande richtsnoeren (genoemd in overweging 5 van dit besluit) of deze richtsnoeren toe, waarbij wordt gewaarborgd dat het voor de lidstaat gunstigste correctiepercentage wordt gebruikt.

In deze richtsnoeren wordt ook aandacht besteed aan de behoefte om de evaluaties van inschrijvingen die zijn beïnvloed door belangenconflicten te corrigeren; hiervoor is een specifieke soort onregelmatigheid toegevoegd aan sectie 2 (zie type onregelmatigheid nr. 21).

Deze richtsnoeren dragen ook bij aan het antwoord op de aanbeveling tot kwijting van het Europees Parlement uit 2010 om de behandeling van fouten inzake overheidsopdrachten voor de volgende beleidsterreinen te harmoniseren: landbouw en natuurlijke hulpbronnen, cohesie, energie en vervoer; en om de kwantificeringen van de onregelmatigheden bij overheidsopdrachten door de Europese Rekenkamer en de Commissie beter op elkaar af te stemmen. De Commissie verzoekt de Europese Rekenkamer deze richtsnoeren toe te passen in het kader van hun controlewerkzaamheden, om aan de hierboven genoemde aanbeveling van het Europees Parlement te voldoen.

De in sectie 2 beschreven typen onregelmatigheden worden het vaakst geconstateerd. Andere onregelmatigheden die niet in dat deel worden vermeld, moeten overeenkomstig het beginsel van evenredigheid en, waar mogelijk, naar analogie van de in deze richtsnoeren vastgelegde soorten onregelmatigheden worden behandeld.

Wanneer de Commissie onregelmatigheden constateert in verband met de niet-naleving van de regels inzake overheidsopdrachten, bepaalt zij het bedrag van de financiële correctie dat van toepassing is in overeenstemming met deze richtsnoeren. Het bedrag van de financiële correctie wordt berekend aan de hand van de uitgaven die aan de Commissie zijn opgegeven voor het contract (of een deel ervan) waarin de onregelmatigheid is geconstateerd. Het percentage van de juiste schaal wordt berekend over de uitgaven die voor het desbetreffende contract aan de Commissie zijn gedeclareerd. Hetzelfde correctiepercentage moet ook worden toegepast voor eventuele toekomstige uitgaven voor hetzelfde getroffen contract voordat deze uitgaven voor de Commissie worden gecertificeerd. Praktijkvoorbeeld: de uitgaven die aan de Commissie zijn gedeclareerd voor een opdracht voor werken die is gegund onder toepassing van onrechtmatige gunningscriteria is 10 000 000 EUR. Als het toe te passen correctiepercentage 25 % is, moet een bedrag van 2 500 000 EUR van de aan de Commissie gedeclareerde uitgaven worden afgetrokken. De financiering door de Unie wordt diensgevolge verlaagd aan de hand van het desbetreffende financieringspercentage. Indien de nationale autoriteiten later aanvullende uitgaven willen declareren voor hetzelfde contract waarvoor dezelfde onregelmatigheid is geconstateerd, dan moeten die uitgaven aan hetzelfde correctiepercentage worden onderworpen. Uiteindelijk wordt

de volledige waarde van de betalingen die verband houden met de opdracht, op basis van hetzelfde correctiepercentage gecorrigeerd.

Ook de lidstaten constateren onregelmatighedenⁱⁱ: in zulke gevallen dienen zij de noodzakelijke correcties te maken. De bevoegde autoriteiten in de lidstaten wordt aanbevolen dezelfde voorwaarden en schalen toe te passen wanneer zij onregelmatigheden corrigeren die zijn geconstateerd door hun eigen diensten, tenzij zij strengere normen gebruiken.

1.2. Rechtsgrondslag en referentiedocumenten

In deze richtsnoeren is rekening gehouden met artikel 80, lid 4, van Verordening (EU, Euratom) nr. 966/2012 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie, sectorspecifieke regelgeving die van toepassing is op opdrachten welke worden gefinancierd uit de begroting van de Unie en onder gedeeld beheer vallen, de richtlijnenⁱⁱⁱ en de referentiedocumenten die in de secties 1.2.1. en 1.2.2. zijn vermeld, namelijk het besluit inzake financiële correcties, de EVF-richtsnoeren en de interpretatieve mededeling van de Commissie nr. 2006/C 179/02, over de communautaire wetgeving die van toepassing is op het plaatsen van opdrachten die niet of slechts gedeeltelijk onder de richtlijnen inzake overheidsopdrachten vallen.

In sectie 2 wordt verwezen naar Richtlijn 2004/17/EG van het Europees Parlement en de Raad van 31 maart 2004 houdende coördinatie van de procedures voor het plaatsen van opdrachten in de sectoren water- en energievoorziening, vervoer en postdiensten², en naar Richtlijn 2004/18/EG van het Europees Parlement en de Raad van 31 maart 2004 betreffende de coördinatie van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor werken, leveringen en diensten³. Als een openbare aanbesteding of opdracht is geregeld in een voorafgaande of latere richtlijn, wordt de correctie waar mogelijk overeenkomstig sectie 2 toegepast, of naar analogie van de gevallen die in deze sectie zijn beschreven. Verder moeten de verschillende nationale bepalingen inzake overheidsopdrachten voor de omzetting van de genoemde richtlijnen ook in overweging worden genomen bij de analyse van de desbetreffende onregelmatigheden.

1.2.1. Richtsnoeren voor financiële correcties

Het besluit inzake financiële correcties is van toepassing op de programmeringsperiode 2007-2013^{iv} en bevat het algemene kader en de schalen voor de forfaitaire financiële correcties die de Commissie in het kader van de methode voor gedeeld beheer verricht voor het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds en het Cohesiefonds. De EVF-richtsnoeren weerspiegelen ook dezelfde benadering die is vastgelegd in het besluit inzake financiële correcties. Deze richtsnoeren zijn opgesteld op basis van dezelfde redenering en dezelfde correctieschalen. Het besluit inzake financiële correcties voor het Europees Integratiefonds (IF), het Europees Vluchtelingenfonds III (EVF III), het Europees Buitengrenzenfonds (EBF) en het Europese Terugkeerfonds (ETF) vormt een afspiegeling van deze benadering met betrekking tot de vier fondsen van het algemeen programma "Solidariteit en beheer van de migratiestromen". Het document VI/5330/97 stelt de richtsnoeren vast voor de berekening van de financiële gevolgen bij de voorbereiding van de beschikking tot goedkeuring van de rekeningen van de Garantie van het EOGFL.

---

² PB L 134 van 30.4.2004, blz. 1–113.

³ PB L 134 van 30.4.2004, blz. 114–240.

1.2.2. *De wetgeving van de Unie die van toepassing is op het plaatsen van opdrachten die niet (of slechts gedeeltelijk) onder de richtlijnen inzake overheidsopdrachten vallen)*

Zoals uiteengezet in de interpretatieve mededeling nr. 2006/C 179/02 van de Commissie over de Gemeenschapswetgeving die van toepassing is op het plaatsen van opdrachten die niet of slechts gedeeltelijk onder de richtlijnen inzake overheidsopdrachten vallen (hierna "de interpretatieve mededeling") heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie bevestigd dat de regels en beginselen van het EG-Verdrag ook van toepassing zijn op overheidsopdrachten die niet onder het toepassingsgebied van de richtlijnen inzake overheidsopdrachten vallen.

Volgens de punten 1.1 en 1.2 van de interpretatieve mededeling moeten aanbestedende diensten in de lidstaten de regels en beginselen van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie in acht nemen, wanneer zij opdrachten plaatsen die binnen de werkingssfeer van het Verdrag vallen. Bij die beginselen gaat het om het vrije verkeer van goederen (artikel 34 VWEU), het recht van vestiging (artikel 49 VWEU), het vrij verrichten van diensten (artikel 56 VWEU), non-discriminatie en gelijke behandeling, transparantie, evenredigheid en wederzijdse erkenning.

Het Hof heeft een reeks basisnormen voor het plaatsen van overheidsopdrachten ontwikkeld, die direct zijn ontleend aan de regels en beginselen van het EG-Verdrag. De beginselen van gelijke behandeling en non-discriminatie op grond van nationaliteit impliceren een verplichting tot transparantie. Deze verplichting houdt volgens de rechtspraak van het Hof^v in "*dat aan elke potentiële inschrijver een passende mate van openbaarheid wordt gegarandeerd, zodat de dienstenmarkt voor mededinging wordt geopend en de aanbestedingsprocedures op onpartijdigheid kunnen worden getoetst*".

Het begrip "passende mate van openbaarheid"^{vi} dient te worden geïnterpreteerd in het licht van de beginselen die zijn vastgelegd in het Verdrag, zoals geïnterpreteerd door het Hof van Justitie en samengevat in de interpretatieve mededeling.

In het licht van de arresten van het Hof van Justitie in zaak C-412/04⁴, gevoegde zaken C-147/06 en C-148/06⁵ en zaak C-507/03⁶, en in het kader van een inbreukprocedure, dient de Commissie bij het beroep op niet-naleving van de voorschriften en beginselen van het Verdrag "*aan te tonen dat,*"

ongeacht het feit dat een contract geen (of niet volledig) onder de bepalingen van de richtlijnen valt, de betrokken opdracht "duidelijk belang had voor een onderneming die is gevestigd in een andere lidstaat dan de aanbestedende dienst, en

dat deze onderneming haar interesse voor deze opdracht niet heeft kunnen uiten doordat zij vóór de gunning ervan geen toegang had tot bruikbare informatie"^{vii}.

In punt 34 van het arrest in zaak C-507/03 wordt het volgende overwogen: "*De loutere verklaring [door de Commissie] dat een klacht over de betrokken opdracht bij haar is ingediend, volstaat immers niet om aan te tonen dat deze opdracht duidelijk van grensoverschrijdend belang was en om dientengevolge het bestaan van een verzuim vast te stellen*".

⁴ *Commissie/Italië*, Jurispr. 2008, blz. I-619.

⁵ *SECAP SpA en Santorso Soc. coop. arl/Comune di Torino* Jurispr. 2008, blz. I-3565.

⁶ *Commissie/Ierland*, Jurispr. 2007, blz. I-9777.

In dit verband moet er, bij de opsporing van gevallen van duidelijke niet-naleving van de beginselen van transparantie en non-discriminatie bij opdrachten die niet (of slechts gedeeltelijk) onder de bepalingen van de richtlijnen vallen, worden nagegaan of er elementen zijn die wijzen op grensoverschrijdend belang, waaronder de volgende:

- het voorwerp van het contract,
- de geschatte waarde van het contract, de kenmerken van de sector in kwestie (omvang en structuur van de markt, handelspraktijken enz.)
- de plaats van uitvoering van het contract
- bewijs van inschrijvingen uit andere lidstaten of blijken van belangstelling van ondernemingen uit een andere lidstaat.

Ongeacht het bestaan van een duidelijk grensoverschrijdend belang^{viii} met betrekking tot een bepaalde opdracht die niet (of slechts gedeeltelijk) onder de bepalingen van de richtlijnen valt, moet worden nagegaan of de gedeclareerde uitgaven voor die opdracht in overeenstemming is met de nationale voorschriften inzake overheidsopdrachten.

Indien er sprake is van grensoverschrijdend belang of niet-naleving van de nationale wetgeving, kan de Commissie de toepassing van een financiële correctie voorstellen op basis van de criteria die hieronder in sectie 1.3 zijn vastgelegd en op basis van de correctiepercentages die zijn omschreven in sectie 2. Bij de beoordeling van de gevallen van niet-naleving van de nationale wetgeving inzake overheidsopdrachten moet de Commissie rekening houden met de nationale interpretatiebepalingen van de bevoegde nationale autoriteiten.

1.3. Criteria waarmee rekening moet worden gehouden bij de bepaling van het correctiepercentage

In deze richtsnoeren zijn correctiepercentages van 5 %, 10 %, 25 % en 100 % vastgelegd die worden toegepast op de uitgaven van een contract. Zij houden rekening met de ernst van de onregelmatigheid en met het evenredigheidsbeginsel. Deze correctiepercentages worden toegepast wanneer de financiële gevolgen van het desbetreffende contract niet nauwkeurig gekwantificeerd kunnen worden.

De ernst van een onregelmatigheid met betrekking tot niet-naleving van de regels inzake overheidsopdrachten en de daarmee verband houdende financiële gevolgen voor de begroting van de Unie wordt beoordeeld met inachtneming van de volgende factoren: mate van concurrentie, transparantie en gelijke behandeling. Wanneer de desbetreffende niet-naleving een afschrikkend effect heeft op potentiële inschrijvers of wanneer de niet-naleving leidt tot de gunning van een opdracht aan een andere aannemer dan degene aan wie de opdracht had moeten worden toegekend, is dit een sterke indicator dat de onregelmatigheid ernstig is.

Wanneer de onregelmatigheid slechts van formele aard is zonder enige daadwerkelijke of mogelijke financiële gevolgen, wordt geen correctie toegepast.

Wanneer een aantal onregelmatigheden in dezelfde aanbestedingsprocedure wordt geconstateerd, worden de correctiepercentages niet bij elkaar opgeteld, maar wordt de ernstigste

onregelmatigheid genomen als indicatie voor de bepaling van het correctiepercentage (5 %, 10 %, 25 % of 100 %).

Nadat een correctie van een bepaald soort onregelmatigheden is verricht en de lidstaat niet de nodige corrigerende maatregelen treft in verband met andere aanbestedingsprocedures die zijn beïnvloed door dezelfde soort onregelmatigheden, kunnen de schalen van de financiële correcties worden verhoogd naar een hoger correctieniveau (d.w.z. 10 %, 25 % of 100 %).

Een financiële correctie van 100 % kan worden toegepast in de ernstigste gevallen, wanneer de onregelmatigheid (een) bepaalde inschrijver(s)/gegadigde(n) bevoordeelt of wanneer door een bevoegde rechterlijke of administratieve instantie is vastgesteld dat de onregelmatigheid betrekking heeft op fraude.

2. BELANGRIJKSTE SOORTEN ONREGELMATIGHEDEN EN OVEREENKOMSTIGE SCHALEN VAN FINANCIËLE CORRECTIES

2.1. Aankondiging van de opdracht en het bestek

Nr.	Type onregelmatigheid	Toepasselijk recht/referentiedocument	Beschrijving van de onregelmatigheid	Correctiepercentrage
1.	Geen bekendmaking van een aankondiging van een opdracht.	<p>Artikelen 35 en 58 van Richtlijn 2004/18/EG</p> <p>Artikel 42 van Richtlijn 2004/17/EG</p> <p>Sectie 2.1 van de interpretatieve mededeling van de Commissie nr. 2006/C 179/02</p>	De aankondiging van de opdracht is niet volgens de toepasselijke voorschriften bekendgemaakt (bv. bekendmaking in het Publicatieblad van de Europese Unie (PBEU), wanneer dit in de richtlijnen vereist is ^{ix}).	<p>100 %</p> <p>25 % als de bekendmaking van de aankondiging(en) van de opdracht vereist is in de richtlijnen en de aankondiging(en) van de opdracht niet bekend is (zijn) gemaakt in het PBEU, maar bekend is (zijn) gemaakt op een wijze die waarborgt dat een in een andere lidstaat gevestigde onderneming/operator toegang heeft tot alle relevante informatie over de opdracht voordat deze wordt gegund, zodat zij desgewenst haar belangstelling voor die opdracht kan tonen. In de praktijk betekent dit dat de aankondiging van opdracht op nationaal niveau werd bekendgemaakt (overeenkomstig de nationale wetgeving of de regels in dat verband) of de basisnormen voor de bekendmaking van een</p>

Nr.	Type onregelmatigheid	Toepasselijk recht/referentiedocument	Beschrijving van de onregelmatigheid	Correctiepercentrage
				aankondiging van een opdracht werden nageleefd. Zie voor meer informatie over deze normen sectie 2.1 van de interpretatieve mededeling van de Commissie nr. 2006/C 179/02.
2.	Kunstmatige splitsing van de opdrachten voor werken/leveringen/diensten.	Artikel 9, lid 3, van Richtlijn 2004/18/EG Artikel 17, lid 2, van Richtlijn 2004/17/EG	Voorgenomen werken of voorgenomen aankopen ter verkrijging van bepaalde hoeveelheden leveringen en/of diensten worden opgedeeld waardoor deze buiten het toepassingsgebied van de richtlijnen inzake overheidsopdrachten vallen, d.w.z. de bekendmaking in het PBEU van de gehele reeks werken, diensten of leveringen wordt voorkomen.	100 % 25 % als de bekendmaking van de aankondiging van de opdracht vereist is in de richtlijnen en de aankondiging van de opdracht niet is bekendgemaakt in het PBEU, maar is bekendgemaakt op een wijze die waarborgt dat een in een andere lidstaat gevestigde onderneming/operator toegang heeft tot alle relevante informatie over de opdracht voordat deze wordt gegund, zodat zij desgewenst haar belangstelling voor die opdracht kan tonen. In de praktijk betekent dit dat de aankondiging van opdracht op nationaal niveau werd bekendgemaakt (overeenkomstig de nationale wetgeving of de

Nr.	Type onregelmatigheid	Toepasselijk recht/referentiedocument	Beschrijving van de onregelmatigheid	Correctiepercentrage
				regels in dat verband) of de basisnormen voor de bekendmaking van een aankondiging van een opdracht werden nageleefd. Zie voor meer informatie over deze normen sectie 2.1 van de interpretatieve mededeling van de Commissie nr. 2006/C 179/02.
3.	Niet-naleving van - termijnen voor ontvangst van de inschrijvingen. of - termijnen voor ontvangst van de aanvragen tot deelneming ^x .	Artikel 38 van Richtlijn 2004/18/EG Artikel 45 van Richtlijn 2004/17/EG	De genoemde termijnen voor de ontvangst van inschrijvingen (of ontvangst van de aanvragen tot deelneming) zijn korter dan de termijnen in de richtlijnen.	25 % als de verkorting van de termijnen $\geq$ 50 % bedraagt 10 % als de vermindering van de termijnen $\geq$ 30 % bedraagt 5 % in geval van andere verkortingen van de termijnen (dit correctiepercentage kan tot 2 % à 5 % worden verlaagd, wanneer een correctiepercentage van 5 % op grond van de aard en de ernst van de tekortkoming niet gerechtvaardigd wordt geacht).
4.	Onvoldoende tijd voor potentiële inschrijvers/gedagiden om de aanbestedingsdocumenten te	Artikel 39, lid 1, van Richtlijn 2004/18/EG	De potentiële inschrijvers/gedagiden hebben onvoldoende tijd om de	25 % wanneer de tijd die potentiële inschrijvers/gedagiden hebben om

Nr.	Type onregelmatigheid	Toepasselijk recht/referentiedocument	Beschrijving van de onregelmatigheid	Correctiepercentrage
	verkrijgen	Artikel 46, lid 1, van Richtlijn 2004/17/EG	<p>aanbestedingsdocumenten te verkrijgen, waardoor een ongerechtvaardigde belemmering voor de openstelling van overheidsopdrachten voor mededinging wordt geschapen.</p> <p>Correcties worden per geval toegepast. Bij het vaststellen van het correctiepercentage wordt rekening gehouden met mogelijke verzachtende factoren met betrekking tot het specifieke karakter en de complexiteit van de opdracht, met name mogelijke administratieve lasten of moeilijkheden bij de verstrekking van de aanbestedingsdocumenten.</p>	<p>aanbestedingsdocumenten te verkrijgen minder dan 50 % van de termijnen voor de ontvangst van de inschrijvingen bedraagt (in overeenstemming met de desbetreffende bepalingen).</p> <p>10 % wanneer de tijd die potentiële inschrijvers/gedigden hebben om aanbestedingsdocumenten te verkrijgen minder dan 60 % van de termijnen voor de ontvangst van de inschrijvingen bedraagt (in overeenstemming met de desbetreffende bepalingen).</p> <p>5 % wanneer de tijd die potentiële inschrijvers/gedigden hebben om aanbestedingsdocumenten te verkrijgen minder dan 80 % van de termijnen voor de ontvangst van de inschrijvingen bedraagt (in overeenstemming met de desbetreffende bepalingen).</p>
5.	Geen bekendmaking van	Artikel 2 en artikel 38, lid 7, van	De genoemde termijnen voor de ontvangst van inschrijvingen (of	10 %

Nr.	Type onregelmatigheid	Toepasselijk recht/referentiedocument	Beschrijving van de onregelmatigheid	Correctiepercentrage
	<ul style="list-style-type: none"> - verlengde termijnen voor ontvangst van de inschrijvingen; of - verlengde termijnen voor ontvangst van de aanvragen tot deelneming^{xi}. 	<p>Richtlijn 2004/18/EG</p> <p>Artikel 10 en artikel 45, lid 9, van Richtlijn 2004/17/EG</p>	<p>ontvangst van de aanvragen tot deelneming) zijn niet volgens de toepasselijke voorschriften bekendgemaakt (d.w.z. bekendmaking in het PBEU indien de openbare aanbestedingen worden bestreken door de richtlijnen).</p>	<p>De correctie kan worden verminderd tot 5 %, afhankelijk van de ernst van de onregelmatigheid.</p>
6.	<p>Gevallen waarin de toepassing van de procedure van gunning door onderhandelingen met bekendmaking van een aankondiging van een opdracht niet gerechtvaardigd is.</p>	<p>Artikel 30, lid 1, van Richtlijn 2004/18/EG</p>	<p>De aanbestedende dienst heeft een overheidsopdracht toegekend middels een procedure van gunning door onderhandelingen, maar een dergelijke procedure wordt niet gerechtvaardigd door de desbetreffende procedures.</p>	<p>25 %</p> <p>De correctie kan worden verminderd tot 10 % of 5 %, afhankelijk van de ernst van de onregelmatigheid.</p>
7.	<p>In het bijzonder voor de gunning van opdrachten op defensie- en veiligheidsgebied die vallen onder Richtlijn 2009/81/EG, onvoldoende rechtvaardiging voor het ontbreken van bekendmaking van een aankondiging van een opdracht</p>	<p>Richtlijn 2009/81/EG</p>	<p>De aanbestedende dienst kent een overheidsopdracht op defensie- en veiligheidsgebied toe door middel van een concurrentiegerichte dialoog of een procedure van gunning door onderhandelingen zonder voorafgaande bekendmaking van een aankondiging van een opdracht,</p>	<p>100 %.</p> <p>De correctie kan worden verminderd tot 25 %, 10 % of 5 %, afhankelijk van de ernst van de onregelmatigheid.</p>

Nr.	Type onregelmatigheid	Toepasselijk recht/referentiedocument	Beschrijving van de onregelmatigheid	Correctiepercentrage
			terwijl de omstandigheden de toepassing van deze procedure niet rechtvaardigen.	
8.	<p>Ontbreken van een beschrijving van:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de selectiecriteria in de aankondiging van de opdracht en/of - de gunningscriteria (en de weging ervan) in de aankondiging van de opdracht of in het bestek. 	<p>De artikelen 36, 44, 45 tot en met 50 en 53 van Richtlijn 2004/18/EG en bijlagen VII-A (aankondigingen van overheidsopdrachten: punten 17 en 23) en VII-B (concessieovereenkomsten voor openbare werken: punt 5) van deze richtlijn.</p> <p>De artikelen 42, 54 en 55 en bijlage XIII van Richtlijn 2004/17/EG</p>	<p>In de aankondiging van de opdracht zijn deze selectiecriteria niet vermeld;</p> <p>en/of</p> <p>noch in de aankondiging van de opdracht noch in het bestek zijn de gunningscriteria en de weging in voldoende detail beschreven.</p>	<p>25 %</p> <p>De correctie kan worden verminderd tot 10 % of 5 % als de selectie- en/of gunningscriteria werden vermeld in de aankondiging van de opdracht (of in het bestek, wat de gunningscriteria betreft), maar niet voldoende detail bevatten.</p>
9.	<p>In de aankondiging van de opdracht of in het bestek zijn onrechtmatige selectie- en/of gunningscriteria vastgesteld</p>	<p>Artikelen 45 tot en met 50 en 53 van Richtlijn 2004/18/EG</p> <p>Artikelen 54 en 55 van Richtlijn 2004/17/EG</p>	<p>Gevallen waarin bepaalde operatoren ontmoedigd worden om in te schrijven vanwege onrechtmatige selectie- en/of gunningscriteria die in de aanbestedingsprocedure of het bijbehorende bestek zijn vastgesteld. Enkele voorbeelden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de verplichting om reeds een 	<p>25 %</p> <p>De correctie kan worden verminderd tot 10 % of 5 %, afhankelijk van de ernst van de onregelmatigheid.</p>

Nr.	Type onregelmatigheid	Toepasselijk recht/referentiedocument	Beschrijving van de onregelmatigheid	Correctiepercentrage
			vestiging of vertegenwoordiger in het land of de regio te hebben; - de eis dat de inschrijvers ervaring moeten hebben in de regio.	
10.	De selectiecriteria houden geen verband en zijn niet evenredig met het voorwerp van het contract	Artikel 44, lid 2, van Richtlijn 2004/18/EG. Artikel 54, lid 2, van Richtlijn 2004/17/EG	Wanneer kan worden aangetoond dat de minimumeisen inzake draagkracht en bekwaamheden geen verband houden en niet evenredig zijn met het voorwerp van de opdracht, waardoor de gelijke toegang voor de inschrijvers niet gewaarborgd is of ongerechtvaardigde belemmeringen voor de openstelling van overheidsopdrachten voor mededinging worden geschapen.	25 % De correctie kan worden verminderd tot 10 % of 5 %, afhankelijk van de ernst van de onregelmatigheid.
11.	Discriminerende technische specificaties	Artikel 23, lid 2, van Richtlijn 2004/18/EG. Artikel 34, lid 2, van Richtlijn 2004/17/EG	De vaststelling van te gedetailleerde technische specificaties waardoor de gelijke toegang voor de inschrijvers niet gewaarborgd is of ongerechtvaardigde belemmeringen voor de openstelling van	25 % De correctie kan worden verminderd tot 10 % of 5 %, afhankelijk van de ernst van de onregelmatigheid.

Nr.	Type onregelmatigheid	Toepasselijk recht/referentiedocument	Beschrijving van de onregelmatigheid	Correctiepercentrage
			overheidsopdrachten voor mededinging worden geschapen.	
12.	Onvoldoende omschrijving van het voorwerp van het contract	Artikel 2 van Richtlijn 2004/18/EG Artikel 10 van Richtlijn 2004/17/EG De zaken C-340/02, Commissie/Frankrijk en C-299/08, Commissie/Frankrijk	De beschrijving in de aankondiging van de opdracht en/of het bestek is onvoldoende voor potentiële inschrijvers/gegadigden om het voorwerp van de opdracht te bepalen.	10 % De correctie kan worden verminderd tot 5 %, afhankelijk van de ernst van de onregelmatigheid. Als de uitgevoerde werkzaamheden niet werden bekendgemaakt, dient voor het overeenkomstige bedrag een correctie van 100 % te worden verricht

2.2. Evaluatie van inschrijvingen

Nr.	Type onregelmatigheid	Rechtsgrondslag/referentiedocument	Beschrijving van de onregelmatigheid	Correctiepercentrage
13.	Wijziging van de selectiecriteria na opening van de inschrijvingen, die resulteren in onjuiste aanvaarding van de inschrijvers.	De artikelen 2 en 44, lid 1, van Richtlijn 2004/18/EG Artikel 10 en artikel 54, lid 2, van Richtlijn 2004/17/EG	De selectiecriteria werden tijdens de selectiefase gewijzigd, hetgeen leidde tot aanvaarding van inschrijvers die hadden moeten worden afgewezen indien de gepubliceerde selectiecriteria waren gevolgd.	25 % De correctie kan worden verminderd tot 10 % of 5 %, afhankelijk van de ernst van de

Nr.	Type onregelmatigheid	Rechtsgrondslag/referentiedocument	Beschrijving van de onregelmatigheid	Correctiepercentrage
				onregelmatigheid.
14.	Wijziging van de selectiecriteria na opening van de inschrijvingen, die resulteren in onjuiste afwijzing van de inschrijvers.	<p>Artikel 2 en artikel 44, lid 1, van Richtlijn 2004/18/EG</p> <p>Artikel 10 en artikel 54, lid 2, van Richtlijn 2004/17/EG</p>	De selectiecriteria werden tijdens de selectiefase gewijzigd, hetgeen leidde tot afwijzing van inschrijvers die hadden moeten worden aanvaard indien de gepubliceerde selectiecriteria waren gevolgd.	25 % De correctie kan worden verminderd tot 10 % of 5 %, afhankelijk van de ernst van de onregelmatigheid.
15.	Evaluatie van de inschrijvers/gedagidgen met onrechtmatige selectie- en/of gunningscriteria	<p>Artikel 53 van Richtlijn 2004/18/EG</p> <p>Artikel 55 van Richtlijn 2004/17/EG</p>	<p>Tijdens de evaluatie van de inschrijvers/gedagidgen werden de selectiecriteria gebruikt als gunningscriteria of werden de gunningscriteria (of respectieve subcriteria of wegingen) die vermeld waren in de aankondiging van de opdracht of in het bestek niet gevolgd, waardoor onrechtmatige selectie- of gunningscriteria werden gebruikt.</p> <p>Voorbeeld: de voor de gunning van de opdracht gebruikte subcriteria komen niet overeen met de gunningscriteria in de aankondiging van de opdracht/het bestek.</p>	25 % De correctie kan worden verminderd tot 10 % of 5 %, afhankelijk van de ernst van de onregelmatigheid.
16.	Gebrek aan transparantie en/of gelijke behandeling tijdens de beoordeling	<p>Artikelen 2 en 43 van Richtlijn 2004/18/EG</p> <p>Artikel 10 van Richtlijn 2004/17/EG</p>	Het controlespoor, met name wat de toekenning van punten voor elke inschrijving is onduidelijk/ongerechtvaardigd/ontbeert transparantie of is niet-bestaand;	25 % De correctie kan worden verminderd tot 10 % of 5 %, afhankelijk van de ernst van de onregelmatigheid.

Nr.	Type onregelmatigheid	Rechtsgrondslag/referentiedocument	Beschrijving van de onregelmatigheid	Correctiepercentrage
			en/of Het evaluatierapport is niet-bestaand of bevat niet alle gegevens die in de desbetreffende bepalingen vereist zijn.	afhankelijk van de ernst van de onregelmatigheid.
17.	Wijziging van een inschrijving tijdens de beoordeling	Artikel 2 van Richtlijn 2004/18/EG Artikel 10 van Richtlijn 2004/17/EG	De aanbestedende dienst staat een inschrijver/gedagigde toe de inschrijving te wijzigen tijdens de beoordeling van de inschrijvingen.	25 % De correctie kan worden verminderd tot 10 % of 5 %, afhankelijk van de ernst van de onregelmatigheid.
18.	Onderhandelingen tijdens de gunningsprocedure	Artikel 2 van Richtlijn 2004/18/EG Artikel 10 van Richtlijn 2004/17/EG	In het licht van een openbare of niet-openbare procedure onderhandelt de aanbestedende dienst met de bidders tijdens de beoordelingsfase, hetgeen leidt tot een substantiële wijziging van de oorspronkelijk voorwaarden zoals vermeld in de aankondiging van de opdracht of het bestek.	25 % De correctie kan worden verminderd tot 10 % of 5 %, afhankelijk van de ernst van de onregelmatigheid.
19.	Een onderhandelingsprocedure met voorafgaande bekendmaking van een	Artikel 30 van Richtlijn 2004/18/EG	In het kader van een onderhandelingsprocedure met voorafgaande bekendmaking van een aankondiging van een opdracht kunnen de	25 % De correctie kan worden verminderd tot

Nr.	Type onregelmatigheid	Rechtsgrondslag/referentiedocument	Beschrijving van de onregelmatigheid	Correctiepercentrage
	aankondiging van een opdracht met wezenlijke wijzigingen van de voorwaarden die in de aankondiging van de opdracht of in het bestek zijn vastgesteld ^{xii}		oorspronkelijke voorwaarden van de opdracht wezenlijk worden gewijzigd, zodat de bekendmaking van een nieuwe inschrijving gerechtvaardigd is.	10 % of 5 %, afhankelijk van de ernst van de onregelmatigheid.
20.	Afwijzing van abnormaal lage inschrijvingen	Artikel 55 van Richtlijn 2004/18/EG Artikel 57 van Richtlijn 2004/17/EG	De inschrijvingen lijken in verhouding tot de te verlenen dienst abnormaal laag, maar de aanbestedende dienst doet, voordat hij deze inschrijvingen afwijst, geen schriftelijk verzoek om details over de samenstelling van de desbetreffende inschrijving.	25 %
21.	Belangenconflict	Artikel 2 van Richtlijn 2004/18/EG Artikel 10 van Richtlijn 2004/17/EG	Wanneer een belangenconflict is vastgesteld door een bevoegde rechterlijke of administratieve instantie, hetzij bij de begunstigde van de door de Unie betaalde bijdrage of de aanbestedende instantie.	100 %

2.3. Uitvoering van de contracten

Nr.	Type onregelmatigheid	Rechtsgrondslag/referentiedocument	Beschrijving van de onregelmatigheid	Correctiepercentage
22.	Wezenlijke wijziging van de onderdelen van het contract die in de aankondiging van de opdracht of in het bestek zijn vastgesteld ^{xiii}	<p>Artikel 2 van Richtlijn 2004/18/EG</p> <p>Artikel 10 van Richtlijn 2004/17/EG</p> <p>Rechtspraak:</p> <p>Zaak C-496/99 P, CAS Succhi di frutta SpA, Jurispr. 2004, blz. I-03801, punten 116 en 118</p> <p>Zaak C-340/02, Commissie/Frankrijk, Jurispr. 2004, blz. I-9845.</p> <p>Zaak C-91/08, Wall AG, Jurispr. 2010, blz. I-2815.</p>	De essentiële elementen voor de gunning van de opdracht omvatten onder meer, maar niet uitsluitend, de prijs ^{xiv} , de aard van de werkzaamheden, de uitvoeringstermijn, de betalingsvoorwaarden en de gebruikte materialen. Het is altijd noodzakelijk om per geval te beoordelen wat een essentieel element is.	25 % van de contractwaarde plus de waarde van het extra bedrag van het contract ten gevolge van de wezenlijke wijziging van de onderdelen van het contract.
23.	Vermindering van de omvang van het contract.	<p>Artikel 2 van Richtlijn 2004/18/EG</p> <p>Artikel 10 van Richtlijn 2004/17/EG</p>	De opdracht is gegund overeenkomstig de richtlijnen, maar werd gevolgd door een vermindering van de omvang van de opdracht.	Waarde van de vermindering van de omvang plus 25 % van de waarde van de uiteindelijke omvang (alleen wanneer de vermindering van de omvang van het contract omvangrijk is).
24.	Gunning van opdrachten voor aanvullende	Artikel 31, punt 1, onder c), en punt 4,	Het hoofdcontract werd gegund overeenkomstig de	100 % van de waarde van de aanvullende

Nr .	Type onregelmatigheid	Rechtsgrondslag/referentiedocument	Beschrijving van de onregelmatigheid	Correctiepercentrage
	<p>werken/diensten/leveringen (indien een dergelijke gunning een wezenlijke wijziging vormt van de oorspronkelijke voorwaarden van het contract^{xv}) zonder concurrentie in afwezigheid van één van de volgende voorwaarden</p> <ul style="list-style-type: none"> – dwingende spoed als gevolg van onvoorziene gebeurtenissen; – onvoorziene omstandigheden^{xvi} voor aanvullende werken, diensten of leveringen. 	<p>onder a), van Richtlijn 2004/18/EG</p>	<p>desbetreffende bepalingen, maar werd gevolgd door een of meer contracten voor aanvullende werken/diensten/leveringen (al dan niet schriftelijk geformaliseerd) die zijn gegund zonder te voldoen aan de bepalingen van de richtlijnen, d.w.z. de bepalingen betreffende procedures van gunning door onderhandelingen zonder bekendmaking van een aankondiging van een opdracht wegens dwingende spoed, als gevolg van onvoorziene gebeurtenissen of voor de gunning van aanvullende leveringen, werken of diensten.</p>	<p>contracten.</p> <p>Indien de totale waarde van het aanvullende werkzaamheden/diensten/leveringscontracten (al dan niet schriftelijk vastgelegd) die zijn gesloten zonder naleving van de bepalingen van de richtlijnen, niet hoger is dan de in de richtlijnen vermelde drempelbedragen of 50 % van het bedrag van het oorspronkelijke contract, kan de correctie tot 25 % beperkt worden.</p>
25.	<p>Aanvullende werken of diensten die de in de desbetreffende bepalingen vastgelegde limieten</p>	<p>Artikel 31, punt 4, onder a), laatste alinea, van Richtlijn 2004/18/EG</p>	<p>Het belangrijkste contract werd gegund in overeenstemming met de bepalingen van de richtlijnen, maar werd</p>	<p>100 % van het bedrag boven de 50 % van de waarde van het oorspronkelijke contract</p>

Nr.	Type onregelmatigheid	Rechtsgrondslag/referentiedocument	Beschrijving van de onregelmatigheid	Correctiepercentrage
	overschrijden		gevolgd door een of meer aanvullende opdrachten waarvan het bedrag hoger ligt dan 50 % van het bedrag van het oorspronkelijke contract ^{xvii} .	

EINDNOTEN:

ⁱ Overheidsopdrachten waarvan de waarde onder de toepassingsdrempels van de richtlijnen inzake overheidsopdrachten ligt en overheidsopdrachten voor in bijlage I B bij Richtlijn 92/50/EEG, bijlage XVI B bij Richtlijn 93/38/EEG, bijlage II B bij Richtlijn 2004/18/EG en bijlage XVII B bij Richtlijn 2004/17/EG genoemde diensten.

ⁱⁱ In de context van de Structuurfondsen en het Cohesiefonds wordt het volgende opgemerkt:

In de leidraad “*Guidance document on management verifications to be carried out by Member States on operations co-financed by the Structural Funds and the Cohesion Fund for the 2007 – 2013 programming period*” (COCOF 08/0020/04-EN van 5 juni 2008) is de visie van de Commissie vastgelegd over de wijze waarop de beheerscontroles moeten worden georganiseerd om onregelmatigheden op het gebied van openbare aanbestedingen te voorkomen en op te sporen. Zoals in dit document is vastgelegd “*moeten controles worden uitgevoerd zo spoedig mogelijk nadat de specifieke procedure heeft plaatsgevonden, aangezien het is vaak moeilijk is om op een latere datum corrigerende maatregelen te nemen*”.

De lidstaat is verplicht ervoor te zorgen dat de activiteiten voor financiering worden geselecteerd in overeenstemming met de toepasselijke EU- en nationale voorschriften (artikel 60, onder a) - b), en artikel 61, onder b), ii), van Verordening (EG) nr. 1083/2006 van de Raad), met inbegrip van de voorschriften inzake overheidsopdrachten: a) wanneer tijdens de nationale controle vooraf wordt geconstateerd dat de aanbestedingsprocedure voor een overheidsopdracht in strijd is met de voorschriften voor overheidsopdrachten en het **contract nog niet is ondertekend**, moet de beheersautoriteit de begunstigde aanbevelen een nieuwe aanbestedingsprocedure te starten met volledige inachtneming van de genoemde voorschriften als de start van een nieuwe aanbesteding niet leidt tot aanzienlijke extra kosten. Wanneer er geen nieuwe

---

inschrijvingsprocedure wordt gestart, corrigeert de beheersinstantie de onregelmatigheid door middel van toepassing van deze richtsnoeren of strengere voorschriften die op nationaal niveau zijn vastgesteld.

b) wanneer een onregelmatigheid wordt geconstateerd **nadat het contract is ondertekend en de concrete actie is goedgekeurd voor financiering** (in elke fase van de projectcyclus), corrigeert de beheersinstantie de onregelmatigheid door middel van toepassing van deze richtsnoeren of strengere voorschriften die op nationaal niveau zijn bepaald.

ⁱⁱⁱ Afhankelijk van de datum waarop de contractprocedure is ingeleid, zijn de volgende richtlijnen van toepassing: 86/665/EEG, 92/50/EEG, 93/36/EEG, 93/37/EEG, 93/38/EEG, 92/13/EEG, 2001/78/EG, 2004/17/EG, 2004/18/EG. Dit is slechts een indicatieve lijst.

^{iv} Voor de periode 2000-2006 zijn de richtsnoeren betreffende de principes, de criteria en de indicatieve schelen die de diensten van de Commissie toepassen bij de vaststelling van financiële correcties op grond van artikel 39, lid 3, van Verordening (EG) nr. 1260/1999 aangenomen bij besluit C/2001/476 van de Commissie. Voor het Cohesiefonds is een vergelijkbaar document aangenomen (zie besluit C/2002/2871 van de Commissie).

^v Zaak C-324/98, *Telaustria* Jurispr. 2000, blz. I-10745, punt 62, C-231/03, *Coname* Jurispr. 2005, blz. I-7287, punten 16 tot en met 19 en C-458/03 *Parking Brixen*, Jurispr. 2005, blz. I 8585, punt 49.

^{vi} Het begrip "passende mate van openbaarheid" impliceert met name de volgende overwegingen:

a) De beginselen van gelijke behandeling en non-discriminatie impliceren een **verplichting tot transparantie**, die inhoudt dat aan elke potentiële inschrijver **een passende mate van openbaarheid wordt gegarandeerd, zodat de markt voor mededinging wordt geopend**. De transparantieverplichting houdt in dat **een in een andere lidstaat gevestigde onderneming/operator toegang krijgt tot alle relevante informatie over de opdracht voordat deze wordt gegund**, zodat zij **desgewenst haar belangstelling voor die opdracht kan tonen**.

b) In specifieke gevallen, waarin economische operatoren uit andere lidstaten wegens bijzondere omstandigheden – zoals een zeer geringe economische betekenis – niet geïnteresseerd zijn. In een dergelijk geval moet de impact op de betrokken fundamentele vrijheden als te toevallig en te indirect worden beschouwd om de toepassing van aan het primaire Gemeenschapsrecht ontleende normen te rechtvaardigen en is er derhalve geen reden tot financiële correcties.

Het is de verantwoordelijkheid van de aanbestedende dienst om te beslissen of economische operatoren uit andere lidstaten mogelijk geïnteresseerd zijn in een beoogde opdracht. Volgens de Commissie moet deze beslissing gebaseerd zijn op een evaluatie van de specifieke omstandigheden van het geval in kwestie, zoals het voorwerp en de geschatte waarde van de opdracht, de kenmerken van de sector in kwestie (omvang en structuur van de markt, handelspraktijken enz.) en ook de plaats van uitvoering van de opdracht.

^{vii} Zie in dit verband het arrest van het Hof van Justitie van 6 september 2007 in zaak C-507/03 *Commissie/Ierland*, Jurispr. 2007, blz. I-9777, punt 32.

^{viii} Zaak T-384/10, *Spanje/Commissie (GIASA)*, PB C 225, 3.8.2013, blz. 63.

^{ix} Voor contracten die niet (of slechts gedeeltelijk) onder de richtlijnen vallen, moet worden bepaald of er sprake is van een duidelijk grensoverschrijdend belang of van een inbreuk op de nationale wetgeving inzake overheidsopdrachten. Zie in dit opzicht sectie 1.2.2 van deze richtsnoeren. Als er sprake is van grensoverschrijdende belang of van een inbreuk op

---

de nationale wetgeving, is er een behoefte aan de bepaling van het niveau van publiciteit dat in dat geval had moeten worden toegepast. In deze context, zoals vastgelegd in sectie 2.1.1. van de interpretatieve mededeling van de Commissie nr. 2006/C 179/02, houdt de transparantieplichting in dat een in een andere lidstaat gevestigde onderneming/operator toegang krijgt tot alle relevante informatie over de opdracht voordat deze wordt gegund, zodat zij desgewenst haar belangstelling voor die opdracht kan tonen. In de praktijk betekent dit dat de aankondiging van opdracht op nationaal niveau werd bekendgemaakt (overeenkomstig de nationale wetgeving of de regels in dat verband) of de basishoudingen voor de bekendmaking van opdrachten werden nageleefd. Zie voor meer informatie over deze normen sectie 2.1 van de bovengenoemde interpretatieve mededeling van de Commissie.

^x Deze termijnen zijn van toepassing op niet-openbare procedures en procedures van gunning door onderhandelingen met voorafgaande bekendmaking van een aankondiging van een opdracht.

^{xi} Deze termijnen zijn van toepassing op niet-openbare procedures en procedures van gunning door onderhandelingen met voorafgaande bekendmaking van een aankondiging van een opdracht.

^{xii} Een beperkte mate van flexibiliteit kan worden toegepast bij wijzigingen van een opdracht na de gunning ervan, zelfs wanneer in het bericht van aanbesteding of in de aanbestedingsstukken niet op duidelijke en nauwkeurige wijze is voorzien in een dergelijke mogelijkheid alsmede voor de desbetreffende uitvoeringsvoorschriften (zie punt 118 van zaak C-496/99, *Succhi di frutta*). Wanneer in de aanbestedingsdocumenten niet in deze mogelijkheid is voorzien, worden contractwijzigingen toegestaan als deze niet aanzienlijk zijn. In de volgende gevallen wordt een wijziging als aanzienlijk beschouwd:

- a) de aanbestedende dienst voert voorwaarden in die, als zij deel uit hadden gemaakt van de oorspronkelijke aanbestedingsprocedure, de toelating van andere inschrijvers dan die oorspronkelijk zijn toegelaten, mogelijk had gemaakt;
- b) de wijziging maakt gunning van een opdracht mogelijk aan een andere inschrijver dan de oorspronkelijk aanvaarde inschrijver;
- c) de aanbestedende dienst breidt het toepassingsgebied van de overeenkomst uit tot werken/diensten/leveringen die daar oorspronkelijk niet onder vielen;
- d) de wijziging verandert de economische balans ten gunste van de aannemer op een wijze waarin niet is voorzien in de oorspronkelijke opdracht.

^{xiii} Zie eindnoot xii hierboven.

^{xiv} Momenteel wordt alleen de vermindering van de prijs met 1,47 % en 2,94 % door het Hof als een niet wezenlijke verandering beschouwd (zie de punten 61 en 62 van zaak C-454/06, *Pressetext*). In de zaken T-540/10 en T-235/11 is het Gerecht akkoord gegaan met financiële correcties voor wijzigingen van minder dan 2 % van de oorspronkelijke prijs.

^{xv} Zie eindnoot xii hierboven.

^{xvi} Het begrip "onvoorziene omstandigheden" moet worden geïnterpreteerd aan de hand van wat een zorgvuldige aanbestedende dienst had moeten voorzien (bv. nieuwe eisen naar aanleiding van de goedkeuring van nieuwe nationale of EU-wetgeving of technische voorwaarden die niet konden worden voorzien, ondanks technische onderzoeken die ten grondslag liggen aan het ontwerp en die overeenkomstig de stand van de techniek werden uitgevoerd). Aanvullende werken/diensten/leveringen ten gevolge van onvoldoende voorbereiding van de inschrijving/het project kunnen niet worden beschouwd als "onvoorziene omstandigheden", zie bovengenoemde zaken T-540/10 en T-235/11.

---

^{xvii} Er is geen drempel in het geval van Richtlijn 2004/17/EG. Bij de berekening van de drempel van 50 % houden aanbestedende diensten rekening met de aanvullende werken/diensten. De waarde van deze aanvullende werken/diensten kan niet worden gecompenseerd door de waarde van de geannuleerde werken/diensten. Het bedrag van de geannuleerde werken/diensten heeft geen invloed op de berekening van de drempel van 50 %.